

رسالت ترویج کشاورزی پیرامون مدیریت تضاد آب: مورد مطالعه شبکه آبیاری سد

درودزن

مسعود بیژنی^۱ و داریوش حیاتی^۲

^۱ استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس، ^۲ دانشیار بخش ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شیراز.

mbijani@modares.ac.ir

"منظور از تضاد آب کشاورزی"، درگیری‌ها و منازعات میان گروه‌گزاران در استفاده و دسترسی به منابع آب، در بخش کشاورزی است. آموزش می‌تواند جایگاه ویژه‌ای برای کنترل و مقابله با تضاد آب و اثرات آن دارا باشد. در این راستا، ترویج کشاورزی به عنوان یک نوع آموزش غیر رسمی می‌تواند یک عنصر کلیدی برای کاهش درگیری در میان مخاطبان خویش جلوه‌گر شود. هدف این مقاله بررسی مسؤلیت ترویج کشاورزی پیرامون مدیریت تضاد آب بود. روش پژوهش در این مطالعه، توصیفی بود که با استفاده از دو پیمایش و یک گروه تمرکز انجام پذیرفت. این مطالعه در شبکه آبیاری سد درودزن در استان فارس انجام گرفت. جمع‌آوری داده‌ها از ۲۹۴ کشاورز با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای چند مرحله‌ای به عنوان جمعیت اول و تمام کارشناسان آب منطقه‌ای به عنوان جمعیت دوم پژوهش (۷۵ نفر) انجام گرفت. ابزار پژوهش شامل دو پرسشنامه برای کشاورزان و کارشناسان بود. یافته‌های این مطالعه نشان داد که ترویج کشاورزی به عنوان متغیر میانجی می‌تواند با تأثیرگذاری بر شرایط زمینه‌ای، منجر به کنترل و کاهش تعارض آب گردد. همچنین یافته‌ها نشان داد ترویج، قدرت لازم و مورد نیاز برای تغییر در حوزه ساختاری مدیریت آب در ایران را دارا نیست. در واقع، پیش از آن که ترویج کشاورزی بتواند در مدیریت تضاد آب، نقشی معنی‌دار ایفا کند، نیاز به تجدید نظر در اهداف، رهیافت‌ها و به ویژه وظایف خویش دارد. در پایان، بر اساس یافته‌ها، الگویی برای نقش و جایگاه ترویج کشاورزی برای مداخله در مدیریت تعارض آب طراحی شده است.

واژه‌های کلیدی: تضاد آب کشاورزی، ترویج کشاورزی، سد درودزن